

Šta se nalazi u papirnoj ambalaži koja dolazi u kontakt sa hranom? Plastika.

Kontekst

Nakon što je jednokratna plastika zaslužno došla u centar pažnje zbog njenih ozbiljnih ekoloških posljedica, jednokratna ambalaža od papira i kartona potajno zauzima njeno mjesto, kao navodno 'održiva alternativa'. Ova tvrdnja, ipak, otvara prostor za sumnje (kako kod potrošača tako i kod donosioca političkih odluka) i obmanjujuća rješenja. Takođe, primijetan je trend tendencije ka jednokratnoj ambalaži od kompozitnih materijala, obloženog papira, plastike i aluminijuma, koja ima malo ili nikakve koristi za okolinu. Prema podacima EU, između 2010. i 2021. godine papir i karton su bili glavni materijali u ambalažnom otpadu u EU (34,0 miliona tona u 2021).

Da li je prelazak s jednog materijala za jednokratnu upotrebu na drugi (npr. sa plastike na papir) zaista rješenje za eskalirajuću krizu sa ambalažnim otpadom? Mada industrija papira i kartona tvrdi da jeste, dokazi pokazuju da su ove tvrdnje neosnovane i netačne.

U izvještaju "Funkcionalizacija papira i kartona" M. & Mme. *Recyclage* (["Functionalisation of paper and cardboard" M. & Mme Recyclage](#)) se navodi da su komercijalne tvrdnje proizvođačke industrije papirne i kartonske ambalaže – "100% prirodno", "bez plastike" ili "može se kompostirati" – obmanjujuće. U stvari, većina papirne i kartonske ambalaže koja se koristi u direktnom kontaktu sa hranom sadrži plastiku i stoga ovakva ambalaža jeste jednokratni plastični proizvod.

Ove rasprave se odvijaju u kontekstu pregovora o Direktivi o ambalaži i ambalažnom otpadu (PPWR), u kojoj proizvođači jednokratne papirne i kartonske ambalaže pokušavaju da ospore prednosti dobro osmišljenih sistema ponovne upotrebe i dobiju neopravdano izuzeće za svoje jednokratne proizvode.

U skladu s hijerarhijom otpada i imajući u vidu ciljeve EU za prevenciju otpada, treba preduzeti mjere kako bi se u maksimalnoj mjeri izbjegla zamjena jednog proizvoda za jednokratnu upotrebu drugim; i dati jasan prioritet prevenciji i ponovnoj upotrebi ambalaže.

PPWR se mora voditi ograničenošću prirodnih resursa i njihove upotrebe za proizvodnju bilo kakvih ambalažnih materijala, i mora izbjeći alternative zbog kojih ćemo se posle kajati. Novo zakonodavstvo EU o ambalaži bi trebalo da podrži prave inicijative za prevenciju i sisteme ponovne upotrebe, koji su stvarna sredstva za postizanje prijeko potrebnog smanjenja ambalažnog otpada.

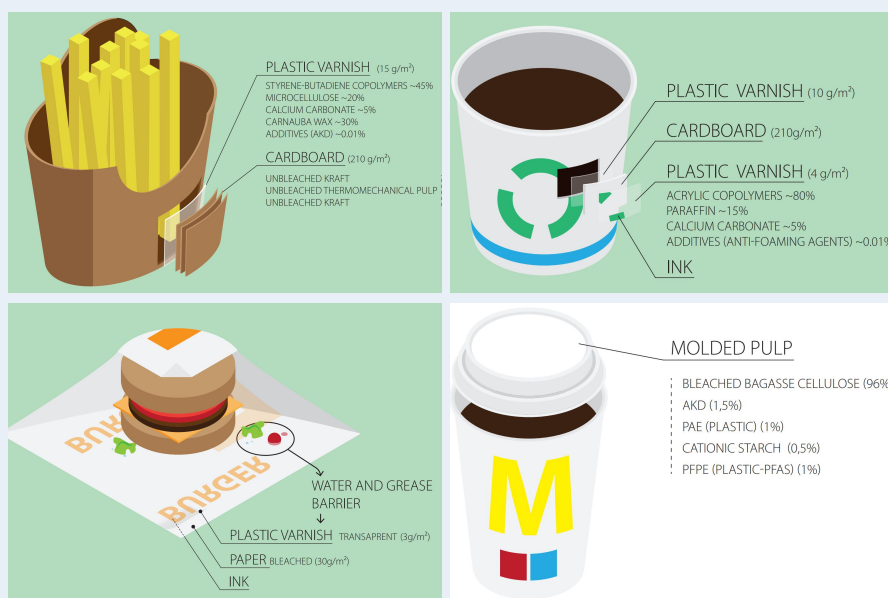
Ovaj informativni članak govori o materijalnim aspektima papirne i kartonske ambalaže koja se koristi u direktnom kontaktu s hranom. Ostali aspekti, kao što je ogromni uticaj same proizvodnje ovih ambalažnih materijala – uključujući brutalnu sječú šuma, gubitak biodiverziteta i nestašicu vode – možete pročitati [u ovoj studiji](#).

DETALJNIJE

Izveštaj "Funkcionalizacija papira i kartona" ("Functionalisation of paper and cardboard") direktno se bavi papirnom/kartonskom ambalažom koja se koristi u direktnom kontaktu s hranom. Papirna ambalaža je i dalje najveći izvor ambalažnog otpada u Evropskoj uniji (41,1%).

Sastav

- **Performanse papirne i kartonske ambalaže koja dolazi u direktan kontakt s hranom isključivo zavise od aditiva i hemikalija** (npr. kako ne bi propuštala tečnost, gas, masnoću itd.). Da bi se ovo postiglo potrebne su barijere od višeslojnih materijala, kao što je polietilen koji služi kao završni sloj; ili aluminijum koji deluje kao barijera za vodu, kiseonik i UV zrake.
- Papir i karton se koriste sa dodatnim materijalima i **nikada nisu 100% prirodni**.
- **Plastika se u velikoj mjeri koristi** za stvaranje ili poboljšanje zaštitnih svojstava papirne i kartonske ambalaže koja se koristi u direktnom kontaktu s hranom, i **čini maksimalno 20% težine ambalaže**.
- **Bez hemijskog ili plastičnog premaza, papir i karton ne mogu obavljati svoju funkciju ambalaže** koja se koristi u direktnom kontaktu s hranom.

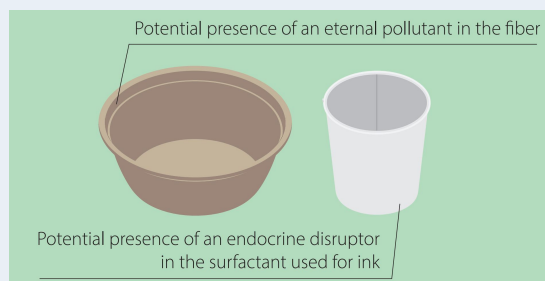
U ovom primjeru, plastika predstavlja ~10% težine ambalaže.
Izvor: M. + Mme Recyclage (2024) "Funkcionalizacija papira i kartona"

Reciklaža

- Većina papirne/kartonske ambalaže koja se koristi u direktnom kontaktu s hranom se **ne reciklira zbog načina na koji su kompozitni materijali kombinovani**.
- Primarna upotreba/primjena ove ambalaže (za ponijeti) takođe rezultira time da se **većina odlaže u kante za komunalni miješani otpad, a zatim završava u postrojenjima za spaljivanje ili na deponijama**, umjesto u postrojenjima za reciklažu.
- Ako/kada ova ambalaža uspije da nađe put do postrojenja za reciklažu, **samo papir/kartonski sloj ambalaže (vrlo mali dio) se može reciklirati u produkt niže vrijednosti** na npr. papir za higijensku upotrebu ili gipsane ploče. Plastični i/ili aluminijumski slojevi se gube, odnosno štetuju.
- U većini slučajeva, u procesu reciklaže papirne i kartonske ambalaže u direktnom kontaktu s hranom, **reciklirana pulpa se miješa s djevičanskom pulpom (npr. 50/50)** kako bi se osigurala mehanička čvrstoća proizvedenog vlakna pulpe.

Hemikalije

- Zbog prisustva mastila, ljepila ili funkcionalnih barijera – koje mogu sadržati nebezbedne supstance i nebiorazgradive materijale – **sadašnja papirna/kartonska ambalaža ne bi se smjela kompostirati niti digestirati za proizvodnju metana**.
- Iako su neke opasne supstance u ambalaži zabranjene u Evropi, uvoz papirne i kartonske ambalaže nije uvijek u skladu sa važećim zakonodavstvom. Osim toga, **PFAS (koji služe kao barijera od masnoće u papirnoj i kartonskoj ambalaži) su kancerogeni, mutageni i/ili reprotoksični** i akumuliraju se u životnoj sredini.
 - *Analiza ambalaže i pribora za ponijeti na bazi papira u Evropi pokazala je da su 32 od 42 testirana predmeta namjerno tretirana PFAS hemikalijama – uključujući mnoge koji su bili označeni kao biorazgradivi ili kompostabilni.*

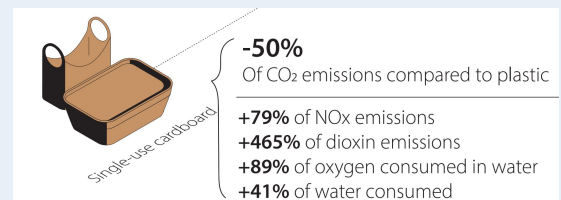

Izvor: M. + Mme Recyclage (2024)
"Funkcionalizacija papira i kartona"

👉 **Kliknite [OVDJE](#) za više informacija o hemikalijama u papirnoj i kartonskoj ambalaži.**

Jednokratni papir umjesto jednokratne plastične ambalaže: loša zamjena

- Zamjena plastike za jednokratnu upotrebu papirom/kartonom za jednokratnu upotrebu predstavlja se kao način za uštedu CO2 emisija jer se ne **uzimaju u obzir emisije uzrokovane poslovima u šumarstvu, koji uzrokuju veći uticaj na životnu sredinu.**
 - U nedavnoj studiji otkriveni su višestruki uticaji povećane upotrebe ambalaže na bazi papira u sektoru hrane i pića, uključujući uticaj industrije celuloze i ambalaže na klimatske promjene, gubitak biodiverziteta, nestašicu vode i krčenje šuma. Ova studija je također razmatrala posljedice na upravljanje otpadom i široku upotrebu opasnih hemikalija u industriji proizvodnje papirne ambalaže.
- Pri procjenama životnog ciklusa (LCA) nije dozvoljeno donošenje jednostavnih zaključaka zbog ograničenja u njihovom opsegu (npr. ovi LCA ne uzimaju u obzir nepropisno odloženi otpad i uticaje na izvor, odnosno šume – koji ima veliki dio ambalaže za jednokratnu upotrebu).
 - Osim toga, LCA su vrlo često izrađeni od strane svojih sponzora (npr. u industriji), što je prikazano u ovom izvještaju.
- Proces proizvodnje pakovanja ima najveći uticaj na životnu sredinu. Ovo pokazuje da je **ambalaža za višekratnu upotrebu bolja alternativa**, pod uslovom da su stopa povrata i minimalan broj ponovnih upotreba zagarantovani, pri čemu se ukupni uticaj na životnu sredinu dijeli sa brojem ciklusa/upotreba.
 - Postoje dokazi da je za proizvodnju samo jedne jednokratne čaše za kafu za ponijeti potrebno 1,3 litre vode, dok je za proces pranja jedne šoljice za višekratnu upotrebu potrebno samo 100 do 200 mililitara vode.

Izvor: M. + Mme Recyclage (2024) "Funkcionalizacija papira i kartona"

Regulatorni kontekst

- **Jednokratna papirna/kartonska ambalaža, obložena plastikom**, prema definiciji Direktive o plastici za jednokratnu upotrebu, **klasifikovana je kao plastika za jednokratnu upotrebu na evropskom nivou.**
 - Međutim, to je u velikoj mjeri ignorisano tokom sprovođenja SUP direktive u državama članicama, što je nakon usvajanja dovelo do značajnog povećanja i zamjene jednokratne plastike jednokratnom papirom/kartonskom ambalažom.

Zero Waste Europe Factsheet

Februar 2024

Autorka: Larissa Copello larissa@zerowasteurope.eu | Urednica: Ana Oliveira

Zero Waste Europe je evropska mreža zajednica, lokalnih lidera, stručnjaka i aktivista koji rade na prevenciji i eliminaciji otpada u našem društvu. Zalažemo se za održive sisteme; za redizajn našeg odnosa sa resursima; i za globalni pomak ka ekološkoj pravdi, ubrzavajući pravednu tranziciju ka nultom otpadu za dobrobit ljudi i planete. www.zerowasteurope.eu

#breakfreefromplastic

#BreakFreeFromPlastic je globalni pokret čiji je cilj budućnost bez zagađenja plastikom. Više od 12.000 organizacija i pojedinaca širom svijeta okupilo kako bi zahtijevali smanjenje upotrebe jednokratne plastike i zalagalo za trajna rješenja za krizu zagađenja plastikom. Članovi BFFP-a rade zajedno na donošenju sistemskih promjena kroz borbu protiv zagađenja plastikom u cijelom lancu vrijednosti – od ekstrakcije do odlaganja – fokusirajući se na prevenciju umjesto na liječenje. www.breakfreefromplastic.eu

 Deutsche Umwelthilfe

Environmental Action Germany (DUH) već više od 40 godina posvećena je očuvanju prirodnih temelja za život. Ka ostvarenju ovog cilja, ona spaja zaštitu životne sredine i zaštitu potrošača kao nijedna druga organizacija u Nemačkoj. U području cirkularne ekonomije, DUH vodi kampanju za prevenciju otpada, odgovornu potrošnju i održive poslovne modele. www.duh.de

 Environmental Paper Network

Environmental Paper Network (EPN) je svjetska mreža stotina organizacija civilnog društva (OCD) osnovana 2014. koje zajedno rade na ekološkoj i društvenoj odgovornosti u industriji celuloze, papira i biomase. Naši ciljevi da stvorimo promjene u industriji celuloze, papira i biomase u cilju doprinošenja pravednoj i održivoj budućnosti izraženi su u objavama *The Global Paper Vision* i *Biomass Delusion*. www.environmentalpaper.org

 Recycling Network Benelux

Recycling Network Benelux (RNB) je ekološka nevladina organizacija ;iji su ciljevi smanjenje upotrebe resursa u našem društvu i sprječavanje (plastičnog) otpada, zalaganje za ambiciozno zakonodavstvo i korporativnu odgovornost. Da bi ovo postigli, RNB daje preporuke za politike, razvija kampanje i projekte koji podstiču ponovnu upotrebu, sisteme povrata depozita i reciklažu. www.recyclingnetwork.org

RETH!NK PLASTIC

Rethink Plastic, dio pokreta Break Free From Plastic, savez je vodećih evropskih nevladinih organizacija koje rade na ambicioznim EU politikama o plastici. Okuplja Centar za međunarodno pravo životne sredine (CIEL), ClientEarth, Agenciju za istraživanje životne sredine (EIA), Evropski biro za životnu sredinu (EEB), Evropsku ekološku organizaciju građana za standardizaciju (ECOS), Greenpeace, Seas At Risk, Surfrider Foundation Europe i Zero Waste Europe. Zajedno predstavljaju hiljade aktivnih grupa, pristalica i građana u svakoj državi članici EU ka cilju budućnosti bez zagađenja plastikom. www.rethinkplasticalliance.eu

Zero Waste Europe sa zahvalnošću priznaje finansijsku pomoć Evropske unije. Isključivu odgovornost za sadržaj ovog materijala ima Zero Waste Europe. Ovaj materijal ne odražava nužno mišljenje gore navedenog finansijera. Finansijer se ne može smatrati odgovornim za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njima.

zerowasteurope.eu

Šta se nalazi u papirnoj ambalaži u kontaktu sa hranom? Plastika.

